

Miśkiewicz, Jacek

Skarb halszacki z miejscowości Rzeszotkowo, pow. Siedlce

Światowit 24, 231-234

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JACEK MIŚKIEWICZ

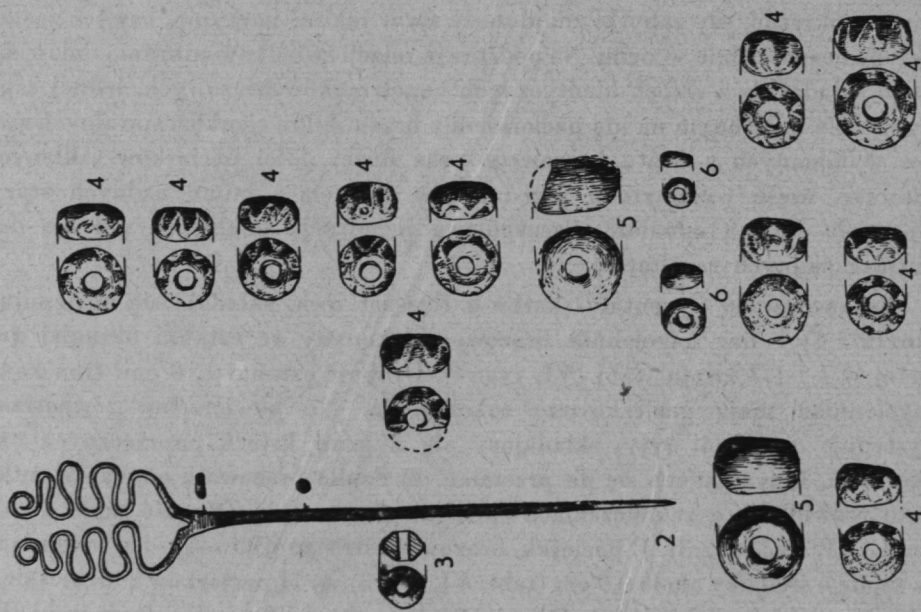
SKARB HALSZTACKI Z MIEJSCOWOŚCI RZESZOTKOWO, POW. SIEDLCE

W czerwcu 1960 r. prof. Józef Mikulski z Siedlec zawiadomił Dyрекcję Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie o odkryciu bliżej nieokreślonego zespołu przedmiotów zabytkowych, wydobytych podczas orki na polu Edmunda Kozaka w miejscowości Rzeszotkowo, w powiecie siedleckim. Przedmioty te przekazane zostały przez odkrywcę do Liceum Ogólnokształcącego im. B. Prusa w Siedlcach, skąd przejęto je do zbiorów Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie.

W wyniku inspekcji przeprowadzonej na miejscu odkrycia okazało się, że znalezione przez E. Kozaka zabytki stanowią część skarbu kultury łużyckiej. Według E. Kozaka podczas głębokiej orki traktorem na podmokłej, torfiastej łące, na głębokości około 30 cm natrafiono na kilka przedmiotów wykonanych z brązu oraz na bardzo liczne paciorki ze szkliwa. Odkrywca nie potrafił określić, czy zabytki znajdowały się w jakimś naczyniu, czy też zostały złożone bezpośrednio w ziemi. Na podstawie relacji świadków odkrycia omawiany skarb składał się z dwóch identycznych nagolenników brązowych, jednej szpili brązowej z nałożonym na nią paciorkiem z brązu, kilku cienkich spiralnych zwojów wykonanych z drutu brązowego oraz dużej ilości paciorków szklanych. Niestety, część wydobytych przedmiotów zaginęła i mimo usilnych starań nie udało się ich odnaleźć. Szczegółowa penetracja pobliskich pól nie dała również żadnych rezultatów.

Na zachowany inwentarz skarbu z Rzeszotkowa, składają się następujące zabytki: 1) 1 lity nagolennik brązowy, wykonany ze sztabki okrągłej zwiniętej w 1 i 1/3 zwoju (tabl. VI, ryc. 1). Grubość sztabki 1,8 cm. Oba końce nagolennika mają guziczkowate zakończenia. Na powierzchni zewnętrznej występuje ornament ryty, składający się z grup kresek poprzecznych oraz ukośnych, krzyżujących się na przemian. 2) Szpila brązowa z główką wężykowato rozwidloną o zakończeniach spiralnie skręconych. Długość szpili 15 cm (tabl. VI, ryc. 2). 3) 1 paciorek brązowy ostro profilowany do nakładania na szpilę o średnicy około 0,9 cm (tabl. VI, ryc. 3). 4) 11 paciorków z niebieskiego szkliwa, zdobionych białą linią falistą o średnicach od 1,3 cm do 1,8 cm (tabl. VI, ryc. 4). 5) 2 paciorki ze szkliwa barwy jasnozielonej o średnicy 1,9 cm (tabl. VI,

TABLICA VI

Rzeszotkowo, pow. Siedlec. Zawartość skarbu brązowego z okresu halsztackiego.

ryc. 5). 6) 2 paciorki barwy ciemnoniebieskiej o średnicy 0,9 cm i 0,7 cm (tabl. VI, ryc. 6).

Wymienione przedmioty, oprócz szpili, należą do grupy zabytków najczęściej występujących w skarbach kultury łużyckiej, spotykanych na terenie Kujaw¹ oraz w międzyrzeczu Wisły i Bugu². Lite nagolenniki typu stanomińskiego, analogiczne do egzemplarza odkrytego w Rzeszotkowie, zalicza się do północnej odmiany tego rodzaju zabytków i datuje się zwykle na okres halsztacki D³. Podobnie paciorki ze szkliwa zdobione białą linią falistą oraz paciorki z ciemnoniebieskiego szkliwa potwierdzają datowanie całego zespołu na okres halsztacki. Należy jednak dodać, że ostatnio w Polsce środkowej odkryto w miejscowości Patrzyków pow. Pajęczno cmentarzysko kultury łużyckiej, datowane na podstawie ceramiki na IV okres epoki brązu, przy czym jedna z popielnic (grób nr 2) zawierała 124 paciorki z niebieskiego szkliwa⁴. Występowanie paciorków z niebieskiego szkliwa w zespołach z IV okresu epoki brązu wskazywałoby na o wiele wcześniejsze używanie tego typu ozdób na naszych ziemiach, niż to do tej pory przyjmowano. Jednakże brak większej ilości obiektów analogicznych do odkrytego na cmentarzysku w Patrzykowie grobu nr 2 nie pozwala obecnie jeszcze na przesunięcie chronologii paciorków z ciemnoniebieskiego szkliwa na IV albo V okres epoki brązu.

Oprócz wymienionych zabytków, należących do charakterystycznych inwentarzy kultury łużyckiej, w skarbie z Rzeszotkowa znajduje się również przedmiot, dla którego nie znamy bliskich analogii. Mamy na myśli szpilę brązową o szczególnie ukształtowanej wężkowatej główce. Wspomniana szpila odbiega wyraźnie od znanych, szczególnie na terenie Wielkopolski, typowych dla okresu halsztackiego szpil brązowych z tarczami spiralnymi i — wydaje się — należy ją traktować jako import wschodni.

Reasumując, na podstawie zabytków charakterystycznych datujemy całość skarbu z Rzeszotkowa pow. Siedlce na koniec okresu halsztackiego.

A HALLSTATT HOARD FROM RZESZOTKOWO, SIEDLCE DISTRICT

Summary

A hoard from Rzeszotkowo, Siedlce, district consists of eighteen objects. These are: one bronze cuisse of the Stanomin type, richly ornamented with groups of shallowly engraved

¹ B. Chomentowska, *Brązowy skarb halsztacki z miejscowości Ginetówka pow. Grójec*, „Światowit”, t. XXIII, Warszawa 1960, s. 515.

² J. Antoniewicz, *Skarb halsztacki znaleziony w miejscowości Kisielsk pow. Łuków*, „Wiadomości Archeologiczne”, t. XXVI, z. 1—2, Warszawa 1959, s. 54.

³ J. Kostrzewski, *Studien über die ältere Eisenzeit in Polen*, „Acta Archaeologica” vol. XXIX (1958), oraz mapka 1 (na s. 82).

⁴ H. Wiklak, „Z otchłani wieków”, t. XXV, z. 2, s. 140.

nes on the outer surface, one bronze pin with the head of thin flattened wire, one bronze bead for a pin and fifteen beads of blue and green vitreous substance, among them some ornamented with white serpent lines.

These objects, particularly the cuisse of the Stanomin type and the blue beads ornamented with waving lines, are typical of the late phase of the Lusatian culture (Hallstatt D). The finds of this type occur most frequently in hoards discovered in Couyavy as well as in Podlasie and in Northern Masovia. On the basis of parallels, the finds described in this article are dated to the Hallstatt D period.